

Індекс 98146

ЮНІАТ ний Натураліст

№ 5(10), 2017

Міністерство освіти і науки України,
Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

22 ТРАВНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ

Щороку 22 травня людство відзначає Міжнародний день збереження біологічного різноманіття, проголошений Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 2000 році на 55 сесії. Ця дата встановлена на честь прийняття 22 травня 1992 року Конвенції про біорізноманіття.

Головне завдання Міжнародного дня біорізноманіття — привернути увагу громадськості до проблеми безповоротного зникнення на землі багатьох представників флори та фауни.

Біологічне різноманіття є основою життя. Його збереження є необхідним для існування людини. На жаль, інтенсивність використання компонентів біорізноманіття призводить до виснаження та вичерпання природних ресурсів: зникають та перебувають під загрозою зникнення численні види та екосистеми, постійно зростає загроза генному фонду та ін.

У 1992 році в Ріо-де-Жанейро була підписана Конвенція про біологічне різноманіття. Під поняттям «біорізноманіття» розуміють сукупність усіх видів живих організмів (від бактерій до ссавців), невід'ємною частиною яких є людина. Основною метою Конвенції є збереження біологічного різноманіття на генетичному, видовому, екосистемному рівнях.

Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію 29 листопада 1994 року, а також ухвалила ряд законів щодо ратифікації, приєднання та виконання інших міжнародних договорів обов'язкового та необов'язкового характеру, що регулюють питання збереження та використання біологічного і ландшафтного різноманіття. На національному рівні координацію реалізації положень законів та відповідних програм здійснює Національна Комісія з питань збереження біорізноманіття та Міністерство екології та природних ресурсів України.

Темпи зникнення рідкісних видів є надзвичайно високими. За останні 400 років планета втратила близько 100 видів лише хребетних тварин. На цей час приблизно 22 тисячі видів рослин і тварин перебувають на межі зникнення. Зникаючими називають види, чисельність яких стрімко зменшується або вже досягла критичного рівня в межах свого ареалу.

В Україні внаслідок господарювання, особливо за останнє століття, значно змінилися ландшафти та середовища існування. Різко зменшилася площа, зайнята природними угрупованнями — до 29%, у т. ч. лісами — до 14,3% території країни, було практично знищено степ як природний біом, значних змін зазнали гідрологічні умови території у зв'язку з будівництвом рівнинних гідроелектростанцій та створенням водосховищ, осушенням боліт Полісся та обводненням степу. Спостерігається антропогенне забруднення значних територій, зокрема важкими металами, радіонуклідами, стійкими органічними сполуками, є прояви деградації та синантропізації екосистем, що загрожує втратою гено-, цено- та екофонду.

<https://www.javirua.org/>

У той же час Україна має багату біоту, яка налічує понад 25 тис. видів рослин (5100 судинних рослин, більше ніж 15 тис. грибів і слизовиків, понад 1 тис. лишайників, майже 800 мохоподібних і близько 4 тис. водоростей) і 45 тис. видів тварин (понад 35 тис. комах, майже 3,5 тис. інших членистоногих, 1800 найпростіших, 1600 круглорічних черв'яків, 1280 плоских черв'яків та 440 кільчастих черв'яків серед більш ніж 44 тис. безхребетних, близько 200 риб і круглоротих, 17 земноводних, 21 плазунів, близько 400 птахів і 108 ссавців із хребетних) та характеризується певним ендемізмом і реліктовістю.

Щорічне відзначення Міжнародного дня біологічного різноманіття — чудова нагода ще раз згадати про необхідність збереження біорізноманіття та усвідомити відповідальність за збереження цієї дорогоцінної спадщини для нинішніх та майбутніх поколінь.

Розалія КРАСІВСЬКА

ЦІКАВИНКИ

УНІВЕРСИТЕТ В КАНАДІ ЖИВИТИМЕ СВОЇ КОМП'ЮТЕРИ ВІД «СОНЯЧНОГО» ТРОТУАРУ

Вчені з університету Томпсон Ріверс встановлять в канадському місті Камлупс тротуар з сонячної плитки. 64 спеціальних надміцних сонячних панелей розмістять просто навпроти входу до університету. Покриття вироблятиме 15 тис. кВт·год. на рік — цієї енергії вистачить для щоденної 8-годинної роботи 40 комп'ютерів, пише «Vancouver Sun».

Кожна плитка розміром метр на два містить 50 сонячних модулів. Для перетворення постійного струму в змінний плитки підключать до 32

мікроінверторів. Покриття витримає вагу людини і, за необхідності, навіть вагу пожежної машини. Виготовить «сонячний» тротуар ванкуверська компанія «Solar Earth Technologies», яка планує встановити його в червні цього року.

На думку вчених, тротуари в містах використовуються неефективно, хоча служать довго і в цілому відрізняються великою міцністю. Установка покриття з сонячними модулями може забезпечити електроенергією вуличне освітлення або стати частиною телекомунікаційної інфраструктури.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ ЗАПРОПОНУВАВ НОВУ ТЕХНОЛОГІЮ ВИРОБНИЦТВА МІЦНОГО АСФАЛЬТУ НА ОСНОВІ ПЕРЕРОБЛЕНИХ ШИН

Професор Київського інституту хімії високомолекулярних сполук Олександр Файнлейб запатентував власну технологію виробництва міцного асфальту з переробленої гуми і пластикових відходів. На думку доктора хімічних наук, такі дороги відрізнятимуться високою стійкістю та довготривалим терміном служби, передає Avtoblog.ua.

«Завдяки цій технології можна розв'язати одразу дві проблеми: утилізації відходів і якості дорожнього покриття. Відходи можна використовувати для поліпшення доріг», — каже професор.

Вчений пропонує додавати в асфальтову суміш

корд і гуму від перероблених шин та пластикові відходи. Вони покращують еластичність асфальту та захищають від перепадів температур. Підвищується водостійкість, міцність і відповідно збільшується строк служби дорожнього покриття. Однак поки що розробкою вченого «Укравтодор» не зацікавився.

У Державному дорожньому інституті імені Шульгіна готові до співпраці, але пояснюють, що будь-які добавки призводять до серйозного подорожчання дороги. Механізмів і відпрацьованої технології застосування подібної розробки в Україні немає.

ВЧЕНИЙ З КАЗАХСТАНУ РОЗРОБИВ ДЕШЕВІ ЕКОЛОГІЧНІ АКУМУЛЯТОРИ НА ОСНОВІ СІРКИ

Вчений з Казахстану Жумабай Бакенов створив екологічно нешкідливі та привабливі за ціною акумулятори з ємністю у 5 разів більшою, ніж у наявних аналогів. За словами Жумабая Бакенова, токсичні важкі метали (кобальт, марганець, свинець), які зазвичай використовуються у всіх акумуляторах, вдалося замінити на більш безпечний з точки зору екології матеріал — сірку.

Дослідженням літій-сірчаних акумуляторів Жумабай Бакенов займається останні 17 років. «У батареях є два електроди — анод і катод, з розташованим між ними прошарком — сепаратором: як і в звичайних літій-іонних батареях, в ролі анода ми застосовуємо графіт, але змогли розробити такий метод, при якому у нього безпечним способом додається літій, а в ролі катода використовується сірка, — пояснює вчений. — Це

дозволяє нашим батареям зберігати всі наявні властивості, бути безпечними для навколишнього середовища та людей, збільшити ємність у 5 разів і бути в середньому на 30% дешевшими за наявні на ринку аналоги».

Вартість кобальту за одну тону становить кілька десятків тисяч доларів, тоді як вартість сірки варіюється в межах декількох сотень, підкреслює Жумабай Бакенов.

Наразі невеликі партії акумуляторів нового формату вже замовили казахстанські і китайські компанії. У подальшому Жумабай Бакенов планує постачати продукцію на ринок СНД. Втім, вчений не приховує, що готовий разом з колегами продати свою технологію, яка нині оцінюється майже у \$15 млн.

Підготувала Ольга ІЛЬКІВ

ЗАГАДКОВИЙ ОСТРІВ ПАСХИ

Острів Пасхи — це крихітний клаптик суші на краю світу. Все, що пов'язане з цим місцем, оповите таємницею. Звідки прибули люди, які населяють острів з незапам'ятних часів? Як вони взагалі виявили цей острівець? Який народ і навіщо створив сотні гігантських кам'яних статуй? Впевнених відповідей на ці та інші запитання немає й досі.

Разом із архіпелагом Тристанда-Кунья острів Пасхи вважається найізолюванішим населеним островом у світі (до узбережжя Чилі — близько 3 700 км, до найближчого острова — більше 2 000 км). Нині цей острів розміщений у складі чилійської області Вальпараїсо, позаяк у 1888 році Чилі анексувала цю територію.

Свою незвичну назву цей острів отримав зовсім не випадково: голландські моряки ступили на його землю в Пасхальну неділю 1722 року. Були в нього й інші назви, серед яких «Пуп землі», «Око, що вдивляється в небо», місцеві ж жителі називають його Рапа-Нуї.

ГЕОГРАФІЧНІ ТА КЛІМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Острів Пасхи розташований в східній частині Тихого океану. Він має форму трикутника зі сторонами 16, 18 і 24 км. Острів має вулканічне походження: на ньому 70 кратерів вимерлих вулканів, з яких найбільш великі розташовані в кутах «трикутника». У центрі острова — пустеля.

Площа острова — 163,6 км², з яких приблизно 20 км² знаходиться в користуванні остров'ян, 40 км² є біологічним заповідником і решта території є Національним парком Рапа-Нуї, який з 1995 року належить до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Найвища точка — гора Маунг Теревака висотою 539 метрів над рівнем моря (насправді загальна висота гори — більше 3 500 м, проте 3 000 м знаходяться під водою).

На острові немає жодного дерева, він покритий рідкісною травою та має чудові піщані пляжі. Річки та струмки на ньому також відсутні; дощова вода накопичується в трьох невеликих озерах, що утворилися в кратерах вулканів. Дощова вода легко просочується крізь ґрунт, внаслідок чого утворюються підземні потоки, що течуть у бік океану. Оскільки води на острові не так багато, то місцеві жителі в минулому повсюдно споруджували колодязі та малі водосховища.

Острів Пасхи розташований в субтропіках, тому курортний сезон триває тут практично цілий рік. Середньорічна температура становить +21 °С. У липні і серпні температура мінімальна: може сягати до +19 °С; а найтепліше тут у січні-лютому — температура піднімається до +25 °С. Теплий і сухий період триває з листопада по квітень. Сезону дощів немає.

НАСЕЛЕННЯ

Усього на острові проживає більше 3 700 мешканців. Серед місцевих жителів є представники трьох різних рас: чорношкірі, червоношкірі і білі люди.

Звідки прибули перші мешканці острова? Ця загадка не розгадана й досі. Давня культура загинула раніше, ніж її хоч у якийсь мірі встигли зафіксувати європейці. Не залишилося ні нащадків тих, хто спочатку жив на острові, ні тих переселенців, які прибули на острів близько 400 р. н. е. Перекази свідчать про таємничу землю Хіва, прабатьківщину остров'ян, що залишилася за океаном. Але де ця земля? На сході чи на заході? В Америці чи в Полінезії?

Першими поселенцями острова могли бути й полінезійці, й древні перуанці, й навіть племена з Південно-Східної Азії. Професор А. Метро, який очолював франко-бельгійську експедицію на цей острів в 1934–1935 роках, вважав, що перші жителі на чолі з легендарним вождем Хоту Матуа прибули сюди в XII–XIII століттях. А знаменитий Тур Хейердал вважає, що острів був жилий вже в V–VI століттях і першими прибули сюди індіанці з Америки.

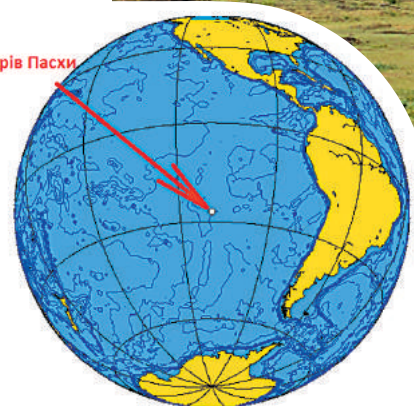
Зараз єдиним населеним пунктом острова є місто Ханга-Роа. У Ханга-Роа побудовані сучасні готелі, є інтернет-центр, налагоджено прийом програм Національного телебачення. Тут же знаходиться аеропорт.

Основний вид діяльності місцевого населення — рибальство та вівчарство. Багато остров'ян присвячують свій час дослідженню місцевої енергетики або якоїсь духовної сили, яку, як вони стверджують, випромінюють статуї і навіть сам острів. Можливо, саме тому багато іноземців, прибувши на острів, знаходять на ньому душевний спокій.

ЗАГАДКИ ОСТРОВА ПАСХИ

Острів Пасхи сповнений загадок. Всюди на острові можна побачити входи в печери, кам'яні площадки, жолоби алей, що ведуть прямо в океан, величезні статуї, знаки на каменях.

Однією з головних загадок острова, що не дає спокою вже декільком поколінням мандрівників і дослідників, залишаються абсолютно унікальні кам'яні статуї — моаї. Це кам'яні ідоли різних розмірів — від 3 до 21 м. Вага однієї статуї в середньому складає

від 10 до 20 тонн, але є серед них і справжні велетні вагою від 40 до 90 тонн.

З цих кам'яних статуй почалася слава острова. Було абсолютно незрозуміло, як вони могли з'явитися на загубленому в океані острові з мізерною рослинністю і «диким» населенням. Хто витесав їх, притягнув на берег, поставив на спеціально зроблені постаменти і увінчав важкими головними уборами?

Джеймс Кук записав, що статуї були споруджені місцевими жителями на честь похованих правителів чи вождів острова, а інші дослідники вважають, що велетні острова Пасхи відзначали кордон моря і землі. Вони є свого роду ритуальними «охоронцями», які запобігають вторгненню з моря. Існувала думка, що були ще статуї, які служили межовими стовпами, що відзначають межі володінь різних родів, кланів та племен.

Ці незвичайні моноліти дуже схожі на стилізовані людські фігури: з великими подовгуватими головами, чіткими рельєфами облич, короткими тулубами та руками з довгими пальцями, складеними внизу живота. Семеро зі встановлених статуй дивляться в океан, решта — вглиб острова.

Людські фігури з гігантськими головами були вирізлені з скам'янілого вулканічного попелу (туфу) у кратері вулкана Рано-Рараку і встановлені в різних частинах невеличкого острова місцевими племенами. Загалом на острові знайдено 887 моаї, 394 з яких залишилися лежати в каменоломні біля гори Рано-Рараку. Деякі із залишених статуй застигли в глибині кратера вулкана Рано-Рараку, деякі виходять за гребінь вулкана і ніби направляються до океану. Все ніби зупинилося в один момент, охоплене вихором невідомого катаклізму. Чому скульптори раптово припинили свою роботу? Все залишено на місці: і кам'яні сокири, і незакінчені статуї, і кам'яні гіганти, немов застигли на шляху в своєму русі, неначе люди просто на хвилину залишили свою роботу та так і не змогли повернутися до неї.

Також залишається таємницею походження платформ (аху), на яких стоять ідоли. Ці платформи зроблені з дуже твердого каменю, родовище якого на острові Пасхи не виявлено.

Конструювання аху вимагало не менших зусиль і мистецтва, ніж створення самих статуй. Потрібно було зробити блоки і з них скласти рівний п'єдестал. Щільність, з якою цеглини прилягають одна до одної вражає. Для чого споруджувалися перші аху (їх вік близько 700–800 років), досі неясно. У подальшому їх нерідко використовували як місця поховань і увічнення пам'яті вождів.

Розкопки, проведені на декількох ділянках древніх доріг, по яких, імовірно, остров'яни переносили багатотонні статуї (іноді на відстань понад 20 кілометрів), показали, що всі дороги явно обходять плоскі ділянки. Самі дороги є улоговини V або U-подібної форми шириною близько 3,5 м. На деяких ділянках присутні довгі з'єднувальні фрагменти, які за формою нагадують бордюрний камінь. У деяких місцях чітко видно стовпи, вкопані за межами бордюрів, які, можливо, служили опорою якомусь пристосуванню на зразок важеля. Точної дати будівництва цих доріг вчені поки не встановили, проте за припущеннями дослідників процес переміщення статуй був закінчений на острові Пасхи приблизно до 1500 року.

На острові були знайдені древні дерев'яні таблички з вирізаними письменами. Велика частина їх була втрачена під час підкорення острова європейцями. Але деякі таблички збереглися. Письмена йшли зліва направо, а потім навпаки, справа наліво. Розшифрувати написані на них знаки довго не вдавалося. І лише на початку 1996 року було оголошено про те, що всі 4 збережені текстові дощечки розшифровані. Цікаво, що в мові остров'ян є слово, яке позначає повільне пересування без допомоги ніг. Левітація? Чи не використовувався цей фантастичний спосіб при транспортуванні і установці моаї?

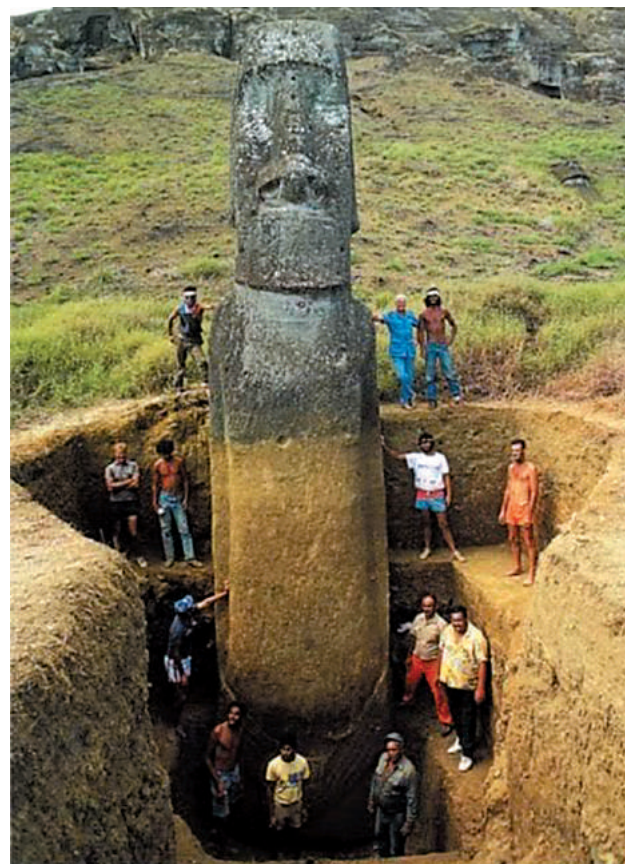
І ще одна загадка. На старих картах біля острова Пасхи зображені інші території. Усні перекази оповідають про повільне опускання землі під воду. Інші легенди розповідають про катастрофи: про вогняну палицю бога Увоке, що розколола землю. А чи не могли тут існувати в стародавні часи більші острови або навіть цілий материк з високорозвиненою культурою і технікою? Для нього навіть придумали красиву назву — Пасіфіда.

Деякі вчені припускають, що досі існує якийсь клан (орден) пасхальців, який зберігає секрети предків і приховує їх від непосвячених у древні знання.

Щорічно острів Пасхи відвідує понад 20 тисяч туристів і, в основному, це люди заможні, тому що авіаквитки до острова ніколи не були дешеві. З перших же кроків на острові переконаєшся в тому, що язичницькі статуї є знаковим елементом острівного життя: основні туристичні маршрути прокладені так, щоб турист зміг побачити всіх уцілілих моаї і аху.

Отже, якщо Вам потрібно відпочити від суєти і буденності, незабутньо провести відпустку далеко від цивілізації, відчути себе першовідкривачем, ласкаво просимо на острів Пасхи — крихітний острів на краю світу.

Ольга ІЛЬКІВ

НАМ Є КИМ ПИШАТИСЯ

Я, Білокоз Тимофій, відвідую гурток «Екологічне краєзнавство» центру дитячої та юнацької творчості «ЗОРІТ» міста Новоукраїнки, очолюю комісію екології та здорового способу життя громадської організації «Районний дитячий парламент». У 2016 році брав участь у зборі лідерів Всеукраїнської спілки «Дитячий екологічний парламент» Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, був обраний заступником голови парламенту.

Районний дитячий парламент працює у кількох напрямках. Ми реалізовуємо різноманітні проекти спільно з громадськими організаціями, зокрема з Корпусом миру США в Україні. Регулярно проводимо спільні засідання з районними органами влади для вирішення соціальних і екологічних проблем району, міста.

Працюючи з волонтерами Корпусу миру США в Україні, реалізували проект «Наметове містечко», під час якого було проведено тренінги по профілактиці ВІЛ/СНІДу. В результаті виконання проекту нам було надано грант на придбання туристичного спорядження для організації активного відпочинку дітей. І вже з придбаним інвентарем вихованці гуртків під час літнього оздоровлення мали змогу відпочивати та вивчати природу Гусарського урочища.

Реалізуючи проект «Новоукраїнщина — планета здорового покоління», лідери дитячого парламенту та підлітки з асоціальною поведінкою взяли участь у тренінгах по здоровому способу життя та спортивних турнірах.

Під час трудової екологічної акції «Дерево життя» у рамках Всесвітньої акції «Дерева Миру» навесні минулого року вихованці дитячого центру в парку Шевченка міста Новоукраїнки висадили 50 дубків, вирощених юннатами. 11 квітня цього року в Центральному парку міста та біля ДЦТЮТ «ЗОРІТ» висадили 50 лип наданих місту від Сотницько-Балківської громади.

У лютому цього року проходив заключний етап проекту «Центр розвитку ініціатив молоді Новоукраїнської громади» — форум та презентація напрацьованих ідей 28 учасників, лідерів Парламенту дітей та молоді. Представлено 6 проектів бачення конкретних змін у рідному місті. Професійну допомогу в написанні соціальних та екологічних проектів нам надали міський голова Олександр Корінний, Елісон Міллер, представник Корпусу миру США в Україні, керівники гуртків. Підписаний офіційний меморандум співпраці між учасниками проекту і міською радою про надання коштів на реалізацію проектів. *(Екологічні проекти: «Чисте місто», «Парк дозвілля «Мрія», «Портативна мобільна хімічна лабораторія», «BEACH» (Впорядкування пляжу)).*

Під час експедицій по малих річках Новоукраїнщини я разом зі своїми друзями, вихованцями гуртка «Екологічне краєзнавство», виявили багато мальовничих місць з виходами на поверхню гранітів, рідкісною флорою та фауною. Але найбільше вразила особливою красою невелика ділянка по березі річки Чорний Ташлик, що знаходиться на околиці міста. Дивом зберігся цей куточок з ландшафтом петрофітного степу. Тут навесні за кілька днів відбувається диво. Похмурі сірі скелі покриваються різнобарвною ковдрою першоцвітів. Вихованці екологічного гуртка запропонували створити заповідну територію і назвати її «Квіти на скелях». Заказник створено завдяки співпраці нашого гуртка з громадською організацією «Територія успіху», яка виділила грант у розмірі 8 тис. грн. на оформлення земельної документації. У 2010 році отримали рішення Кіровоградської обласної ради про створення ландшафтного заказника місцевого значення «Квіти на скелях» площею 5 га.

Реалізуючи проект «Перлина петрофітного степу — ландшафтний заказник «Квіти на скелях», ми проводимо в заказнику природоохоронну, краєзнавчу та дослідницьку роботу. Вивчаємо видову та екосистемне біорізноманіття заповідної території. Виявили 5 видів рослин, занесених до Червоної книги України: ковила волосиста, астрагал шерстистоквітковий, півники понтичні, гвоздику бузку, сон лучний. З тваринного світу

«Дерево життя» (висаджування лип)

в заказнику зустрічаються болотні черепахи, водяні вужі, ящірки прудкі та багато комах. Визначили, що з червонокнижних видів тут мешкають ящірка зелена, метелики (*махаон, подалірій, поліксена*), перетинчастокрилі (*сколія степова та бджола тесляр*).

На території заказника ми проводимо експериментальні роботи по вивченню насіннєвого розмноження рідкісної флори. Цікавими та корисними є роботи по реінтродукції (*поверненню у природу*) рослин. Так в заказнику нами була створена реінтродукційна мікропопуляція рябчика руського, що занесений до Червоної книги України, який раніше тут зростав, але був винищений жителями міста. Під час спостережень в цьому році ми нарахували 15 рослин рябчика, 5 з яких квітнуть.

Під час дослідницької роботи в заказнику я дослідив популяцію астрагалу шерстистоквіткового. Результати свого дослідження презентував на Всеукраїнському експедиційно-польовому зборі команд юних ботаніків у Чернівецькій області, де здобув два призових місця. Минулого року ми розпочали краєзнавчу дослідницьку роботу по картуванню популяцій рідкісних та регіонально рідкісних рослин. Ця робота зайняла II місце на Всеукраїнському етапі конкурсу «Вчимося заповідувати».

Я також є учасником наукового учнівського товариства «Тандем», яке працює на базі РЦДЮТ «ЗОРІТ». Про свої перші наукові здобутки ми розповідаємо на засіданнях та конкурсах-захистах товариства.

Отже, робота юних екологів закладу різноманітна і цікава, ми зробили багато конкретних природоохоронних справ для покращення екологічної ситуації нашого міста, громади, району.

БІЛОКОЗ Тимофій,

вихованець гуртка «Екологічне краєзнавство» центру дитячої та юнацької творчості «ЗОРІТ» міста Новоукраїнки Кіровоградської області, голова комісії екології та здорового способу районного дитячого парламенту, заступник голови Всеукраїнської спілки «Дитячий екологічний парламент»

Проект «Наметове містечко»

РОСЛИНИ, ЯКИМИ МИЛУЮТЬСЯ УКРАЇНЦІ

Рослини оточують нас всюди. Маленькі, великі, високі, низькі, квітучі — вони служать людям споконвіку, прикрашають нашу планету, радує око, роблять наше життя яскравішим і життєрадіснішим. Багато з них мають цікаві властивості, незвичайні якості і зовнішній вигляд.

Дуже багато незвичайного можна дізнатися про різних представників флори. Такі знання розвивають любов до рідної природи, пробуджують цікавість, бажання дізнаватися щось нове.

Вчені встановили, що деякі рослини можуть навіть розрізняти настрої, характер людей, відчувати їх наміри, вони можуть навіть взаємодіяти з іншими живими істотами. Існує ще багато цікавих фактів про повсякденних, звичних нам представників флори. Говорячи про рослини, хочеться згадати про символи України, а це, як відомо, — верба, калина, чорнобривці.

Верба є одним з найулюбленіших дерев в Україні. Квітує верба завжди вважалася символом весни та тепла. У народі кажуть: «Зацвіла верба — весна прийшла». Дійсно, на фоні ще трохи змерзлої природи, що не відійшла остаточно від зимового сну, пухнастий цвіт верби вселяє в серце надію на весняне тепло й радість. Цей символічний зміст особливо помітний у Вербну неділю, що передує Великодню. У цей день прийнято дарувати тендітні пухнасті гілочки коханим та близьким.

Калина — дуже красива рослина. Це стрункий куш, з багатьма тонкими вітами, що тягнуться до неба. Із приходом весняного тепла на них набухають бруньки. Потім калина вся вкривається білими суцвіттями-парасольками, вона вбирає тепло сонця та живильну вологу землі. Її листя яскраво-зелене з нерівними зубчастими краєчками, і в них плутається вітерець. Потім, коли квіти відцвітають, на їхньому місці з'являються маленькі зелені ягідки. Вони поступово стають більшими та восени набувають насиченого червоного кольору. Стиглі ягоди калини схожі на яскраві краплини крові, тому в традиціях українського народу вони символізують силу життя. Ягоди калини також бувають жовтого та чорного кольору, а деякі види її не скидають листя восени. Калина трохи кисла та терпкувата на смак. З неї готують смачне варення та компот. Зображенням калини прикрашають предмети побуту, крашанки, вишиванки.

Українці споконвіку любили землю і природу. Тому й не дивно, що квіти в українському народі величали особливою любов'ю та повагою. Не було жодної хатинки, де б не росли маленькі жовтогарячі чорнобривці. Ці маленькі та тендітні квіточки є національним символом України. Чорнобривці були неодноразово зображені у творах українських письменників як символ надії на краще майбутнє.

Ще я хочу розповісти про деякі первоцвіти та рослини, які квітнуть улітку.

Навесні одним із перших зацвітає **шафран** (фото 1). Щойно сходить сніг — сміливі маленькі рослини пробиваються до сонця крізь землю та минулорічне листя. Квітка шафрану з п'яти-шести овальних пелюсток схожа на маленьку лампадку, що з гідністю дивиться вгору. Шафран буває різних кольорів: яскраво-жовтий, ніжно-рожевий, білий, фіалковий, білий з тонкими фіолетовими смужками... А листочки в нього тоненькі й гострі, ніби молода трава чи соснові голки. Коли шафрану багато, він росте близько-близько один від одного. І виходять цілі різнобарвні весняні островки посеред саду!

Ледве навесні сходить сніг і оголюється земля, підіймають свої голівки до сонця проліски. Це маленькі яскраво-сині або сніжно-білі квіточки, схожі на дзвіночки, нахилені додолу, з насичено зеленим вузьким листячком. Взагалі-то проліски ростуть у лісах, це навіть чути з їхньої назви, але зараз багато людей вирощують їх у своїх садах. Проліски дуже красиві, яскраві і не бояться холодів. Тому вони першими сповіщають нас про прихід весни. У лісі вони ростуть цілими галявинами. Сині нагадують глибоке лісове озеро, а білі схожі на островок чистого нерозталого снігу.

(Закінчення на 4-й стор.)

Фото 1

РОСЛИНИ, ЯКИМИ МИЛЮТЬСЯ УКРАЇНЦІ

(Закінчення. Початок на 3-й стор.)

Фото 2

Тюльпани — мої улюблені квіти. Ранньою весною крізь землю пробиваються їхні гострі листочки, а коли теплішає, вони випускають зелені бутони, і спочатку зовсім не зрозуміло, якого кольору квітка розпуститься згодом. Потім поступово тюльпан набирає колір і одного дня розкриває своє чудове обличчя назустріч сонцю. Знизу всередині голівки пелюстки жовтого чи білого кольору, а також тичинки й маточка — виразні, яскраві. Пелюстки в тюльпана бувають різними, красивої форми: інколи гострі, інколи схожі на сердечка. Є дуже багато сортів тюльпанів, навіть чорні з порваними оксамитовими пелюстками (фото 2).

Мальва (фото 3) — це красива висока рослина, і влітку на ній з'являються чудові квітки. Вони бувають блідо-жовтого, рожевого або бордового кольору з жовтою серединкою. Квітка мальви схожа на пишне бальне плаття або великий дзвіночок. Стеблина в мальви шорстка, а листя велике, з хвилястими краєчками. Квітки мальви цвітуть не одночасно — частина вже відцвіла, частина квітує, а з самого верху — ще нерозкриті бутони. Коли на цій рослині багато розкритих квітів, вона дуже яскрава, і над нею постійно кружляють бджоли-трудівниці.

Фото 3

Лілея — одна з найгарніших квіток у саду. Вона буває високою та не дуже, з однією квіткою чи цілим суцвіттям, з голою стеблиною чи вкритою листочками. У лілеї сильний яскравий аромат, який може навіть не подобатися через свою різкість. Але краса лілеї не залишає нікого байдужим. Чудові білі, рожеві або жовтогарячі квітки з довгими рильцями схожі на літні парасольки, а на їх пелюстках ближче до середини — темні плямки, що нагадують шкіру хижого звіра чи веселе ластовиння на обличчі.

Соняшник — це молодший брат небесного сонця, але живе на землі. Теплого ясного дня соняшник завжди підіймає свою красиву голівку вгору. Його усмінене темне обличчя оточене щільним вінком з яскраво-жовтих пелюсток, гладких та ніжних на дотик. А от стовбур та листя в соняшника вкриті маленькими колючками, якими можна подряпатися. Коли соняшник доцвітає, його пелюстки втрачають колір та стають жорсткими й сухими. Зате в ньому досягає насіння, яке ми із задоволенням їмо чи б'ємо олію.

Тендітні квіти конвалії схожі на дзвіночки або на чепурні капелюшки. Вони неначе висять на тоненьких мотузочках, прив'язаних до головної стеблини. Квітки мають білосніжний колір. Вони дуже ніжні, свіжі та по-весняному радісні. А листя конвалії має овальну форму. Воно яскраво-зелене, блискуче та гладеньке. Малесенькі квіточки конвалії визирають з-під великого листа, яке неначе захищає їх від весняних дощів.

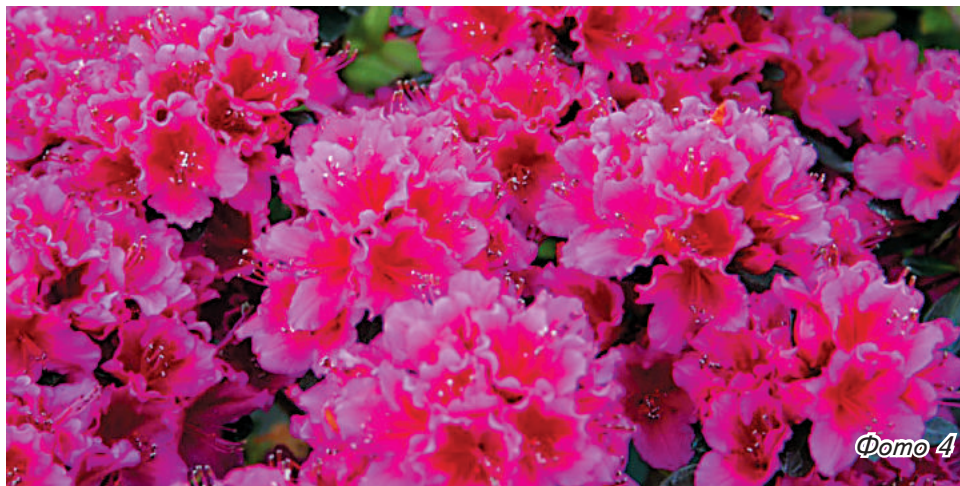

Фото 4

Людину, по-справжньому закохану у квіти, відрізняє невагомна жага до їх вирощування. Кожна людина прагне оточити житло затишком, який неможливий без ніжних супутників — квітів. Також вони можуть стати добрими помічниками та бути ліками на підвіконні.

При втомі, занепаді сил або слабкості вам може стати в нагоді **азалія** (фото 4). Ця рослина чудово налаштовується на енергетичну хвилю своїх господарів і поповнює нестачу енергії.

Братки (фото 5) допоможуть вам привести до ладу думки, справитись з суєтністю.

Фото 5

Стан спокою, рівноваги, впевненості та відчуття стабільності принесе вам фікус, якщо ви вирішите «поселити» його у своєму домі.

Якщо ж у бас хворі бронхи, поставте у кімнаті **розмарин** (фото 6).

Лікувальні властивості алое були відомі ще за часів єгипетських фараонів. Листя цієї рослини використовують при важких опіках, довго незагоєваних виразках, пораненнях. Якщо ви обпеклись, негайно змішайте сік алое з такою ж кількістю меду і змащуйте вражене місце якомога частіше. Опік швидко загоїться.

Коли ж ви накопили пучку й виник абсцес, то робіть так: вимитий листок алое розрізають і прикладають до рани, зверху — компресний папір, а тоді забинтовують. Через кілька годин абсцес прорве, але пов'язку потрібно тримати годин 12–14. Це сприятиме повному видаленню гною та швидкому загоєванню.

Багато людей полюбили виткі рослини, зокрема **плющ** (фото 7). Його листя використовують зовнішньо при мозолях, бородавках, гнійних ранах та опіках. За даними болгарських науковців, при подагрі та ревматизмі варто приймати внутрішню холодну витяжку з листя плюща.

У Болгарії кореневище герані використовують при лікуванні бронхітів, туберкульозу, проносів, дизентерії.

На нашій планеті дуже багато цікавого і невиченого. Природа прикрасила землю різноманітними видами флори. Дуже важливо всім знати, на якій красивій, багатій, різнобарвній, але дуже крихкій планеті ми живемо. Нам усім потрібно пам'ятати, що ми відповідаємо за цей подарунок природи. Тільки ми можемо зберегти і примножити чудесний та неповторний її рослинний світ. Усе залежить від нас... Тому потрібно прищеплювати любов до всього живого з самого народження.

Фото 6

Фото 7

ТЕРЕЩЕНКО Юлія,

вихованка Холминського будинку творчості дітей та юнацтва

Засновники:

Міністерство освіти і науки України, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

Головний редактор: Володимир Вербицький

Редактор: Ольга Ільків

Відповідальний секретар: Олександр Кузнєцов

Літературне редагування: Ольга Ільків

Газету можна придбати за адресою:

м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ

Реєстраційне свідоцтво KB № 22094-11994P від 16.05.2016

Рукописи не рецензуються й не повертаються.

Деякі матеріали друкуються в порядку обговорення.

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Адреса редакції:

04074, м. Київ,
вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ
Тел./факс 430-0260
Тел. 430-0064, 430-2222
www.nenc.gov.ua
E-mail: nenc@nenc.gov.ua

Надруковано
в ТОВ
«Нова Реклама».
Підготовлено
до друку
12.05.2017